

TRÀ VINH: Đẩy mạnh trồng dừa Sáp bằng nguồn cây giống nuôi cấy phôi

Những năm gần đây bên cạnh các giống dừa truyền thống, cây dừa Sáp - một loại cây đặc sản nổi tiếng của tỉnh Trà Vinh đã được nhiều nông dân lựa chọn để trồng mới. Tuy nhiên, nếu sử dụng giống dừa tự nhiên thì tỷ lệ trái có sáp là rất thấp (chỉ chiếm khoảng 20%), nhưng với sự vào cuộc của các nhà khoa học thông qua dự án: “Xây dựng mô hình trồng dừa Sáp bằng nguồn cây giống nuôi cấy phôi tại Trà Vinh” thuộc Chương trình hỗ trợ ứng dụng, chuyển giao tiến bộ khoa học và công nghệ (KH&CN) thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội nông thôn, miền núi, vùng dân tộc thiểu số giai đoạn 2016-2025 (Chương trình nông thôn miền núi), thì tỷ lệ trái dừa có sáp đã chiếm tới 70-80%, mở ra triển vọng làm giàu cho người dân trồng dừa Sáp.

Đặc sản vùng sông nước

Dừa Sáp là một giống cây đặc sản đã có từ lâu đời ở huyện Cầu Kè và một số địa phương của tỉnh Trà Vinh, tuy về hình thức không có gì khác biệt so với những trái dừa khác nhưng do điều kiện thổ nhưỡng, khí hậu, thời tiết tại huyện Cầu Kè mà dừa trồng ở đây rất độc đáo: bên trong trái dừa cơm rất dày và mềm dẻo như bột quánh lại, có khi choán gần hết phần không gian bên trong gáo dừa, nước dừa cũng rất ít, sền sệt và trong như sương sa. Có tài liệu cho rằng, cây dừa Sáp xuất hiện ở huyện Cầu Kè khoảng những năm 50 của thế kỷ XX do một nhà sư người Khmer sang thăm Campuchia mang về làm giống, từ đó dừa Sáp trở thành niềm tự hào của người dân vùng sông nước nơi đây. Dừa sáp khi được bổ ra sẽ thấy lớp cơm trắng ngắn, chiếm gần hết phần lõi của quả dừa và một chút nước trong sền sệt, có mùi thơm đặc trưng. Đây cũng là phần ngon nhất của dừa Sáp và cũng là điểm khác biệt rất lớn của dừa Sáp so với dừa thường. Sở dĩ dừa Sáp quý hiếm là vì rất kén đất và khó trồng, vì cùng là loại dừa Sáp nhưng có trái cho sáp, có trái không; hơn nữa cùng một

Dừa Sáp - một đặc sản của Trà Vinh.

buồng (quây dừa) nhưng không phải trái nào cũng có sáp và tỷ lệ cho sáp chỉ chiếm khoảng 20-40%.

Thống kê cho thấy, đến cuối tháng 6/2020, tổng diện tích dừa ở huyện Cầu Kè là khoảng 3.878 ha với sản lượng 52 triệu trái. Trong đó có gần 75.000 cây dừa Sáp, sản lượng hơn 200.000 trái, mang lại thu nhập từ 2,3 đến 3,7 triệu đồng/cây/

năm. Hiện tại, tỉnh Trà Vinh có tới 5 giống dừa Sáp, gồm: Sáp tròn, Sáp dài, Sáp có cạnh, Sáp vỏ xanh, Sáp vỏ vàng. Mặc dù diện tích trồng các giống dừa này đang gia tăng, nhưng nhiều hộ nông dân vẫn trồng theo phương pháp truyền thống là lựa chọn những trái dừa có sáp nằm lẫn trong buồng dừa để nhân giống nên năng suất thấp và tỷ lệ sáp không cao. Điều này có nghĩa là giống dừa

■ Khoa học - Công nghệ và Đổi mới sáng tạo

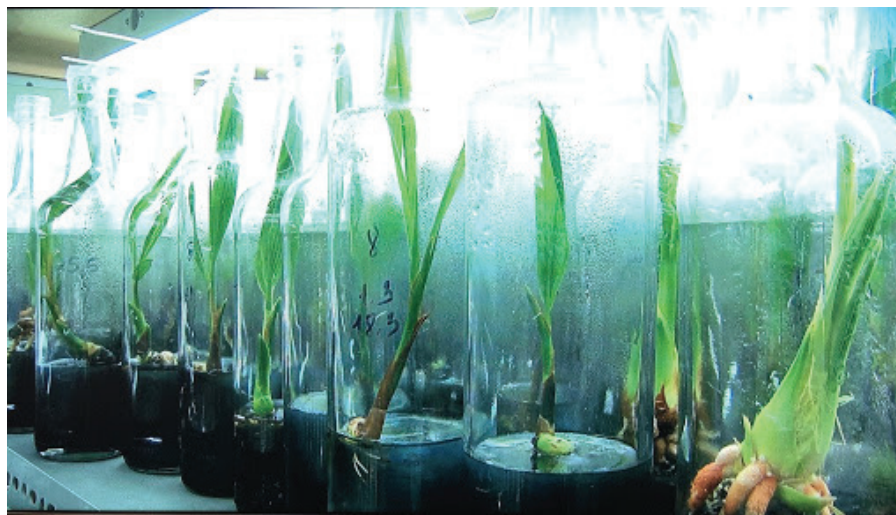
Sáp đặc trưng của tỉnh đang đứng trước nguy cơ bị lai tạp, thoái hóa giống, thậm chí bị mất đi nếu không được quy hoạch, chăm sóc và bảo tồn để khai thác lâu dài.

Để mở rộng diện tích, bên cạnh việc sử dụng các giống dừa truyền thống, nhiều hộ dân đã chuyển sang lựa chọn dừa Sáp nuôi cấy phôi. Tuy nhiên, do chưa được ứng dụng KH&CN nên cây giống dừa Sáp nuôi cấy phôi có giá quá cao (từ 800 ngàn đến 1 triệu đồng/cây), nhiều hộ dân trồng dừa không đủ khả năng để đầu tư.

Sự vào cuộc của các nhà khoa học

Trước nhu cầu mở rộng diện tích canh tác cây dừa Sáp trên địa bàn, tỉnh Trà Vinh đã hợp tác với các nhà khoa học nghiên cứu, ứng dụng các thành tựu KH&CN vào phát triển cây dừa Sáp nhằm làm gia tăng tỷ lệ trái có sáp trên buồng dừa để cho ra các thể hệ dừa Sáp đồng nhất tính trạng và chất lượng, đáp ứng nhu cầu của người dân. Đặc biệt, được sự hỗ trợ của Bộ KH&CN thông qua Chương trình nông thôn miền núi, Trung tâm Thông tin và Ứng dụng tiến bộ KH&CN (Sở KH&CN Trà Vinh) đã được giao chủ trì thực hiện dự án “Xây dựng mô hình trồng dừa Sáp bằng nguồn cây giống nuôi cấy phôi tại Trà Vinh” từ tháng 11/2016 đến tháng 11/2019.

Sau 3 năm triển khai thực hiện, dự án đã hoàn thiện các nội dung: 1) Tiếp nhận thành công quy trình công nghệ nuôi cấy phôi dừa Sáp từ Trường Đại học Trà Vinh, gồm các kỹ thuật: chọn và thu trái dừa giống phục vụ cấy phôi, tách phôi và khử trùng phôi dừa Sáp, pha chế môi trường và cấy phôi dừa Sáp, cấy chuyển và nuôi phôi dừa Sáp, tạo rễ cây phôi dừa Sáp, phối trộn giá thể và thuần dưỡng cây con, chăm sóc cây giống tại vườn ươm; 2) Tiếp nhận thành công quy trình công nghệ trồng và chăm sóc cây

Dừa Sáp nuôi cấy phôi - triển vọng làm giàu cho nhiều hộ dân ở Trà Vinh.

dừa Sáp nuôi cấy phôi ở ngoài đồng từ Viện Nghiên cứu dầu và cây có dầu (Bộ Công Thương); 3) Xây dựng được 10 mô hình trồng dừa Sáp bằng nguồn cây giống nuôi cấy phôi tại huyện Cầu Kè trên diện tích 6 ha với gần 1.000 cây giống được cung cấp miễn phí cho các hộ dân tham gia mô hình; 4) Đã đào tạo được 6 kỹ thuật viên thành thạo công nghệ nuôi cấy phôi dừa Sáp và huấn luyện cây con trong giai đoạn vườn ươm, cũng như kỹ thuật trồng, chăm sóc cây dừa Sáp cấy phôi ở ngoài đồng; 5) Tổ chức 2 hội thảo và tập huấn cho trên 200 lượt người dân về kỹ thuật trồng và chăm sóc dừa Sáp bằng nguồn cây giống nuôi cấy phôi.

Các cây dừa Sáp được trồng bằng phương pháp nuôi cấy phôi hiện đang phát triển tốt, tỷ lệ sống ngoài đồng là 100%. Đặc biệt, nhờ ứng dụng thành tựu KH&CN, nhiều giống dừa Sáp được nhân giống bằng phương pháp nuôi cấy phôi khi trồng có thể ra trái có sáp trên 70%, đặc biệt có vườn tỷ lệ lên đến 90-100% và thời gian trồng đến khi cho trái chỉ còn 2/3 so với dừa Sáp thường.

Với giá dừa Sáp tại vườn hiện đang dao động từ 80 đến 150 ngàn

đồng/quả, có khi tăng đến 160-200 ngàn đồng/quả vào các mùa lễ hội (cao gấp 10-20 lần so với quả dừa thường); số dừa không sáp còn lại cũng được người dân bán với giá 20-25 ngàn đồng/quả (cao gấp 2-2,5 lần so với quả dừa thường)... cho thấy lợi nhuận thu được từ trái dừa Sáp là rất cao (khoảng trên 120 triệu đồng/ha), gấp 5 lần một ha dừa thường (khoảng hơn 20 triệu đồng/ha).

Với những kết quả đã đạt được, dự án đã góp phần quan trọng hỗ trợ phát triển sản xuất và chuyển dịch cơ cấu kinh tế, nâng cao trình độ sản xuất cho người dân, đặc biệt là đồng bào dân tộc Khmer. Hơn nữa, với việc nghiên cứu, ứng dụng, làm chủ công nghệ trong công tác chọn tạo giống dừa Sáp quý hiếm sẽ là cơ sở quan trọng cho việc mở rộng diện tích vùng chuyên canh dừa Sáp của tỉnh Trà Vinh. Đây là một yếu tố vô cùng quan trọng giúp nâng cao giá trị gia tăng cho sản phẩm dừa Sáp, mở ra triển vọng mới cho người dân trong việc phát huy lợi thế đặc sản, kết hợp với khai thác tiềm năng du lịch miệt vườn ở vùng ven sông Hậu.

Phong Vũ